

Visoka tehnička škola Niš

Studijski program:

Savremene računarske tehnologije

Internet programiranje

(1)

Uvod: arhitektura Interneta

Prof. dr Zoran Veličković, dipl. inž. el.

Oktobar, 2018.

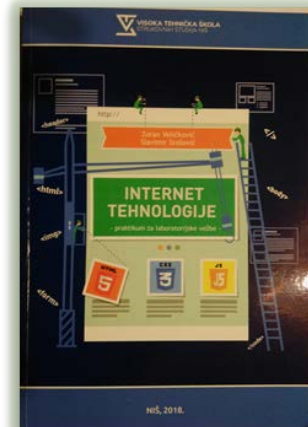
Uvod

- ❑ Predmet izučavanja:
  - Specifičnosti programiranja u Internet okruženju.
  - Programski jezik JAVA.
  - Programerska okruženja bazirana na Java tehnologijama.
- ❑ Način polaganja ispita:
  - **PREDISBITNE OBAVEZE**
    - Predavanja (10 poena)
    - Lab. Vežbe (20poena)
  - **ISPITNE OBAVEZE**
    - Kolokvijumi (2x20 poena)
    - Ispit (30-70 poena)
- ❑ Kako do obaveznih 30 poena?
- ❑ Predisbitne obaveze+Kolokvijumi+Ispit=100 p, max.
- ❑ $10p+20p+(20p+20p)=70p$ max u toku semestra

Literatura

- ❑ Herbert Schildt, Java J2SE 5: kompletan priručnik, Mikro knjiga 2006 (Biblioteka).
- ❑ Ivor Horton, Od početka Java 2 JDK 5 Edition, CET 2006.
- ❑ Z. Veličković, S. Stošović, Praktikum laboratoriskih vežbi: Internet tehnologije, VTŠ Niš, 2018 (Skriptarnica).
- ❑ Z. Veličković, Praktikum laboratoriskih vežbi: Internet programiranje, Niš, 2008.
- ❑ Beleške sa predavanja;
- ❑ <http://www.vtsnis.edu.rs>
- ❑ <http://www.oracle.com>
- ❑ <http://php.com>.

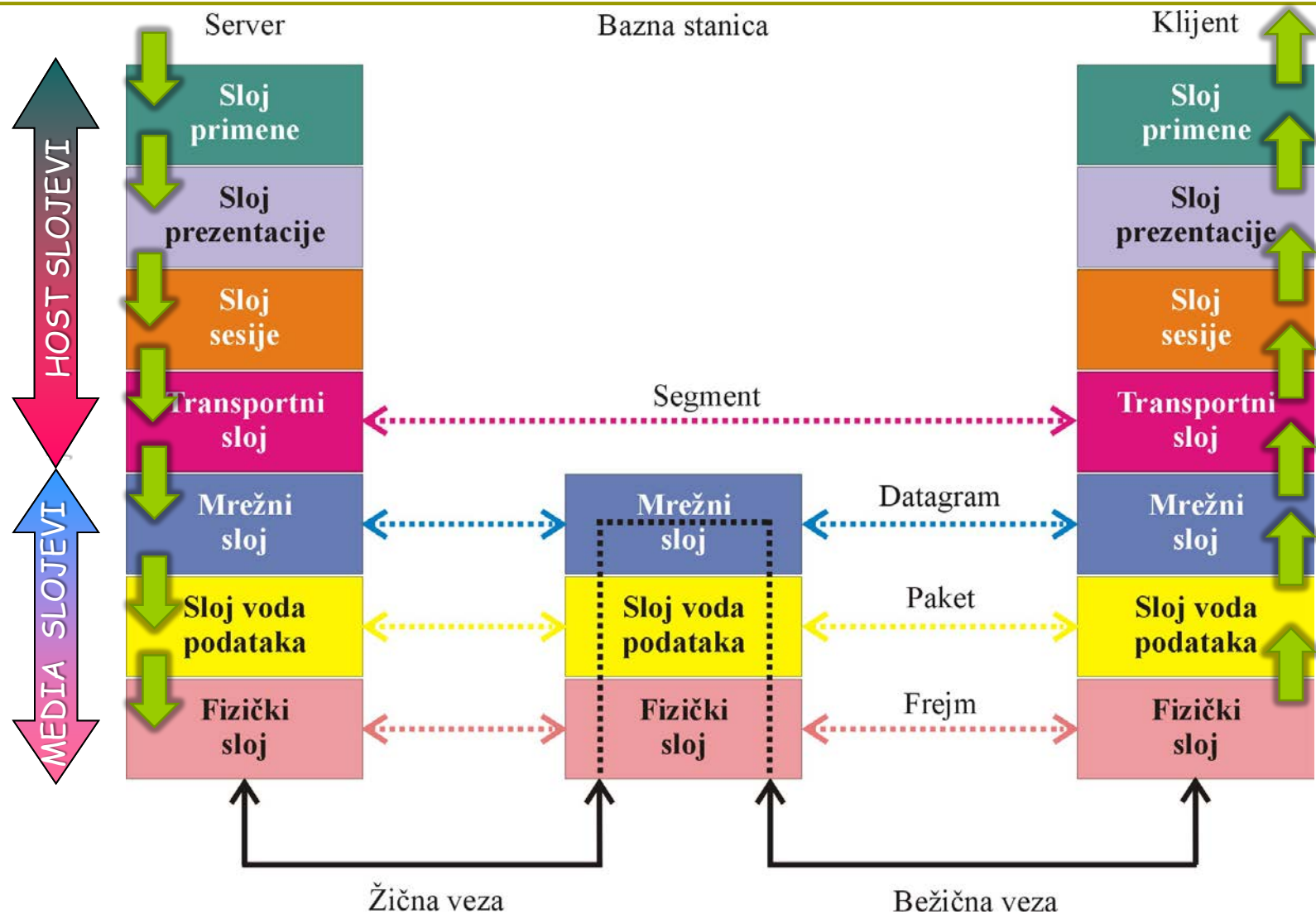

Standardizacija mrežne arhitekture

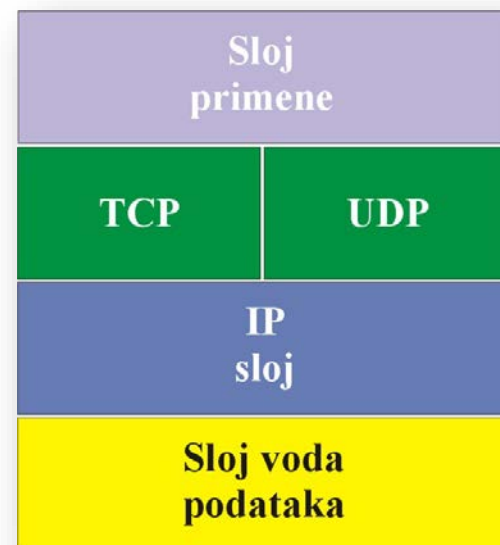
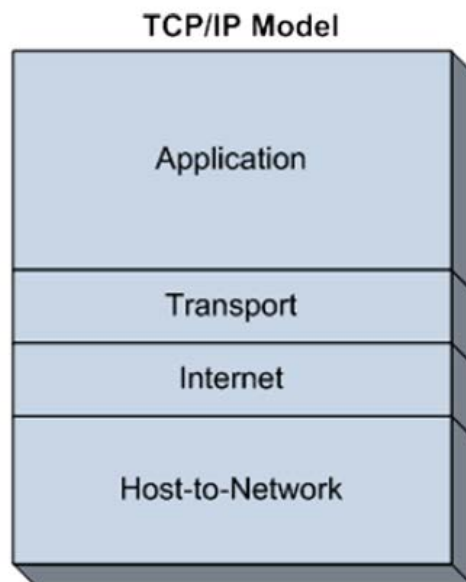
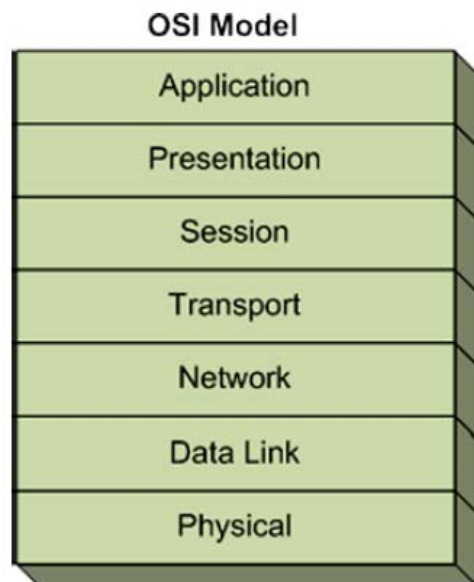

- ❑ **NEPOSTOJANJE** jedinstvenog standarda koji bi regulisao povezivanje heterogene mrežne opreme je, sedamdesetih godina prošlog veka, značajno usporavao razvoj računarskih mreža.
- ❑ U rešavanje ovog problema se uključuje Međunarodna organizacija za standarde ISO objavljivanjem 7-SLOJNOG referencnog modela mrežne arhitekture (**ISO-OSI**).
- ❑ Posledica ovog otvorenog standarda je ubrzani razvoj računarskih mreža i generalno ICT-a.
- ❑ **ISO-OSI** standardom je definisano u 7 slojeva koji definišu kako se uspostavlja/održava/raskida veza sa udaljenim računarom na mreži.
- ❑ Ovim standardom rešeni su problemi vezani:
  - Komunikacione interfejse,
  - Formate za razmenu podataka,
  - Komunikacione protokole.

Sedmoslojni ISO-OSI model

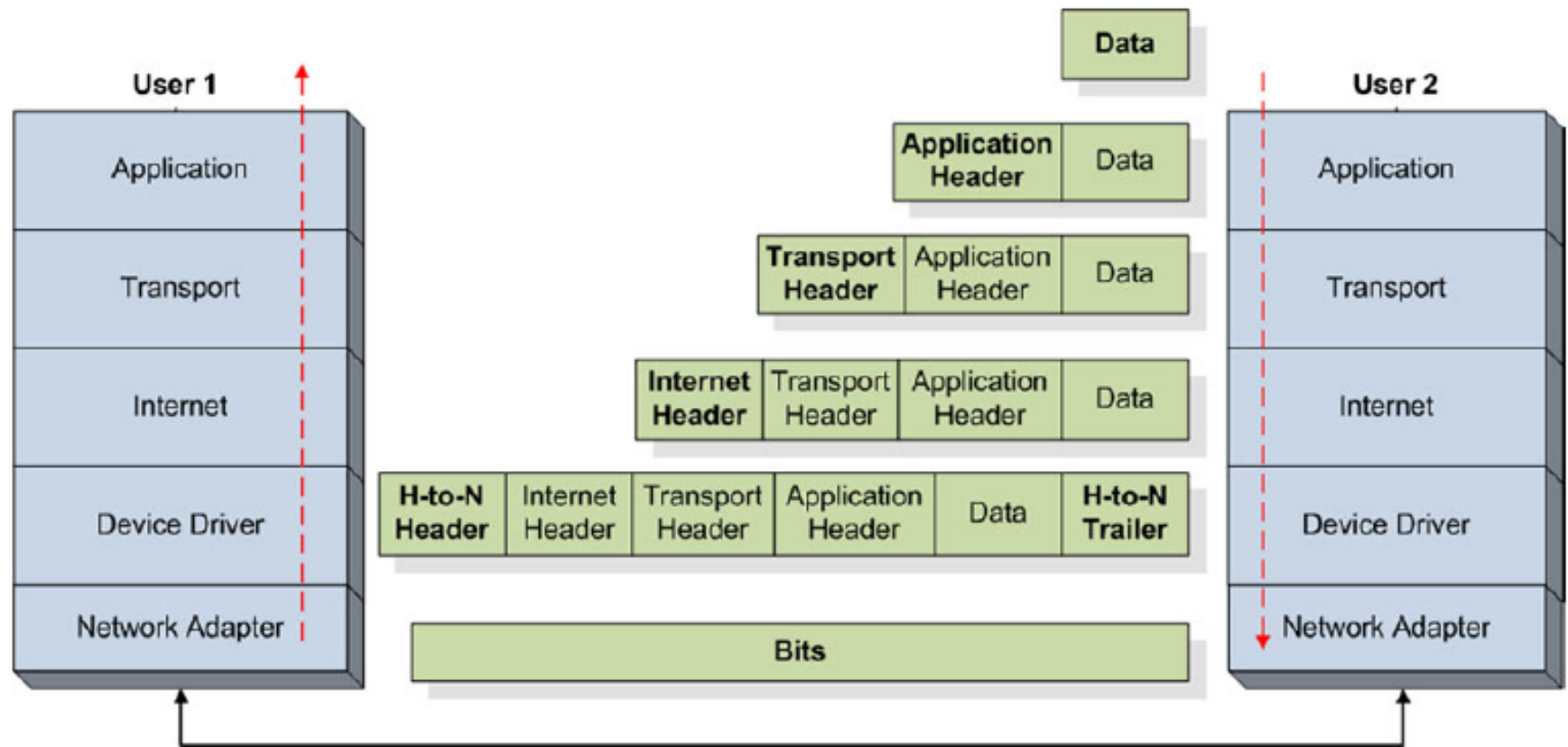

OSI--TCP/IP model

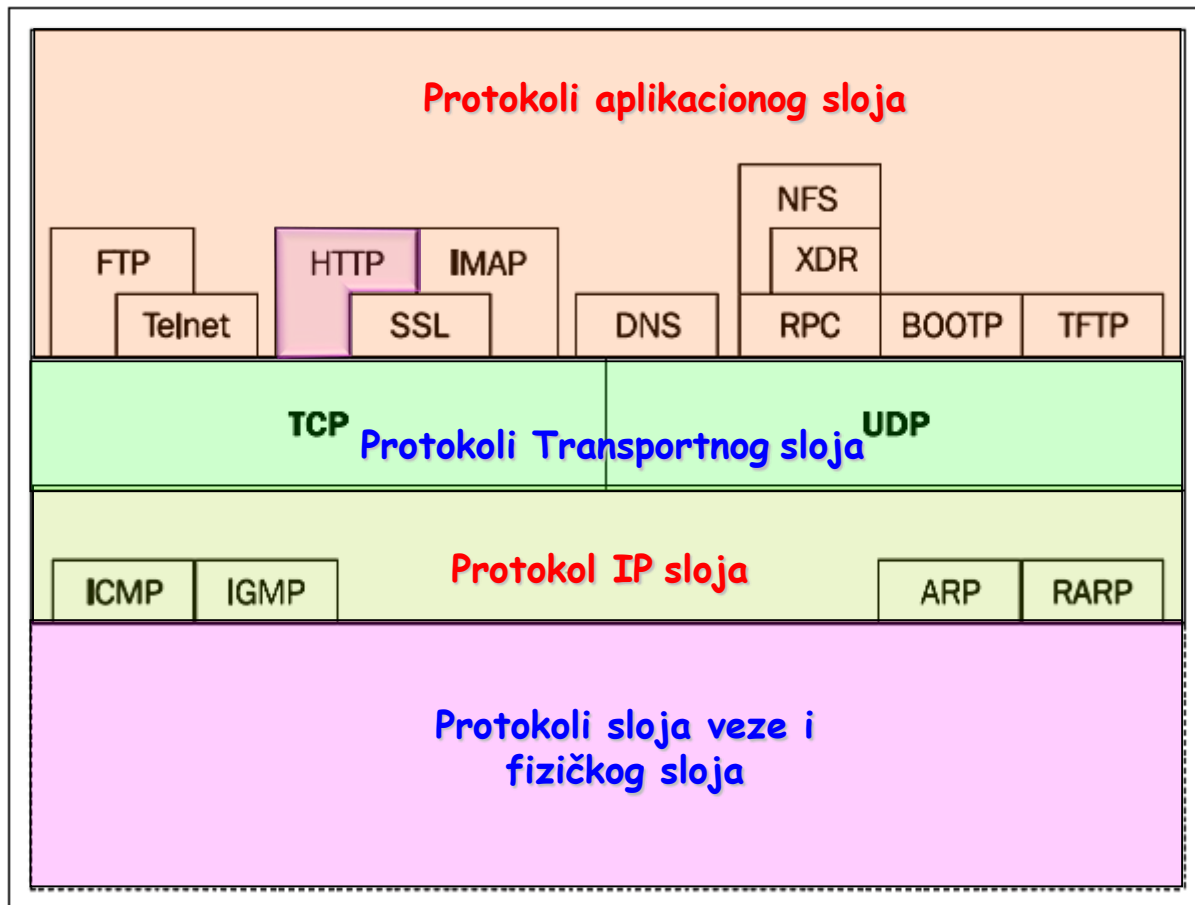
- ❑ Internet model **NIJE** realizovan sa svih 7 slojeva.
- ❑ Spajanjem više slojeva u jedan, realizovana je **TCP/IP** stek.
- ❑ Primetite samo dva protokola u transportnom sloju (**TCP**, **UDP**).

Zaglavlja TCP/IP steka

Bazni protokoli Internet modela

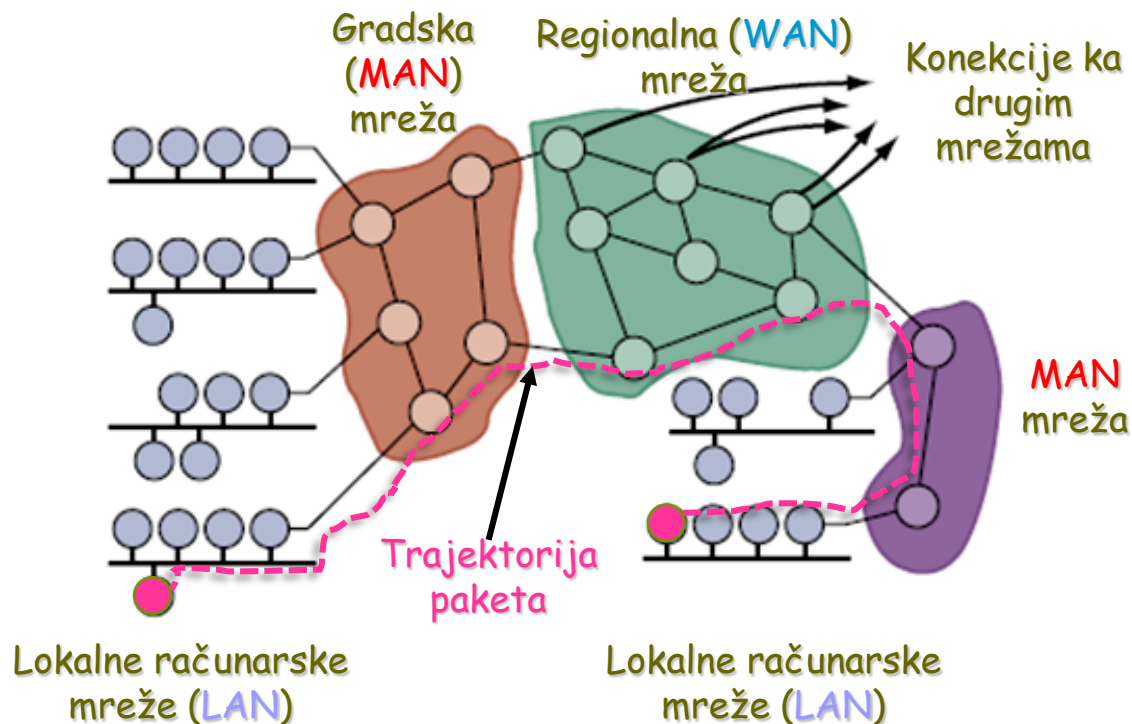
- ❑ Protokoli APP sloja:
FTP, HTTP, Telnet,
SSL, DNS, ...
- ❑ Protokoli
Transportnog sloja:
TCP, UDP.
- ❑ Protokoli sloja mrež
IP, ICMP, IGMP,
ARP, RARP, ...
- ❑ Protokoli fizičkog
sloja i sloja veze
IRDA, DSL,
10BASE-T, RS-232, ...

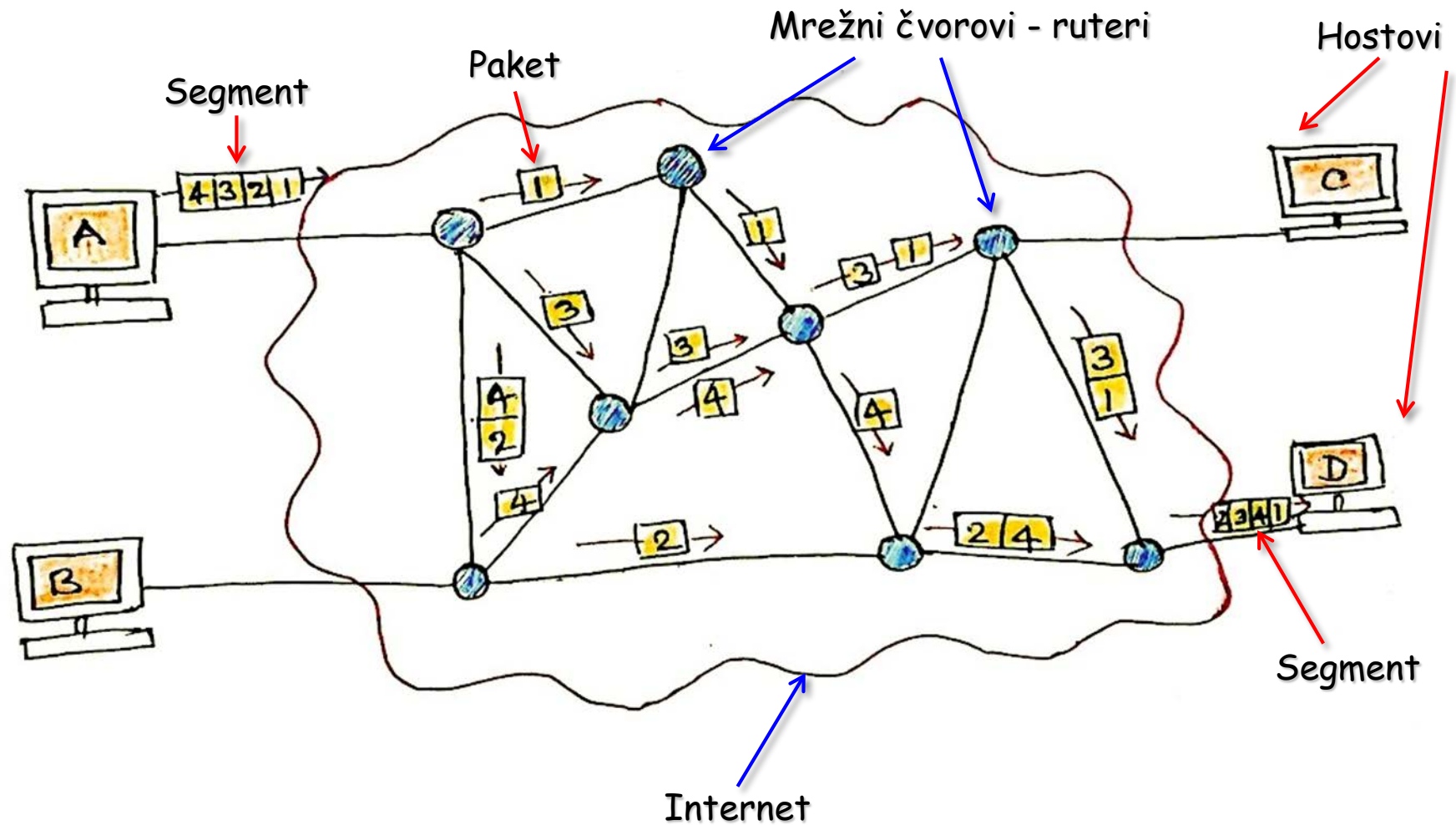

Internet

- ❑ **INTERNET** je računaska mreža svih mreža: **LAN** (Local Area Network), **MAN** (Metropolitan Area Network) i **WAN** (Wide Area Network) mreža.
- ❑ Druga karakteristika Interneta je da je to **GLOBALNA RAČUNARSKA MREŽA** zasnovana na **TCP/IP** protokolima.

Tokovi paketa kroz mrežu

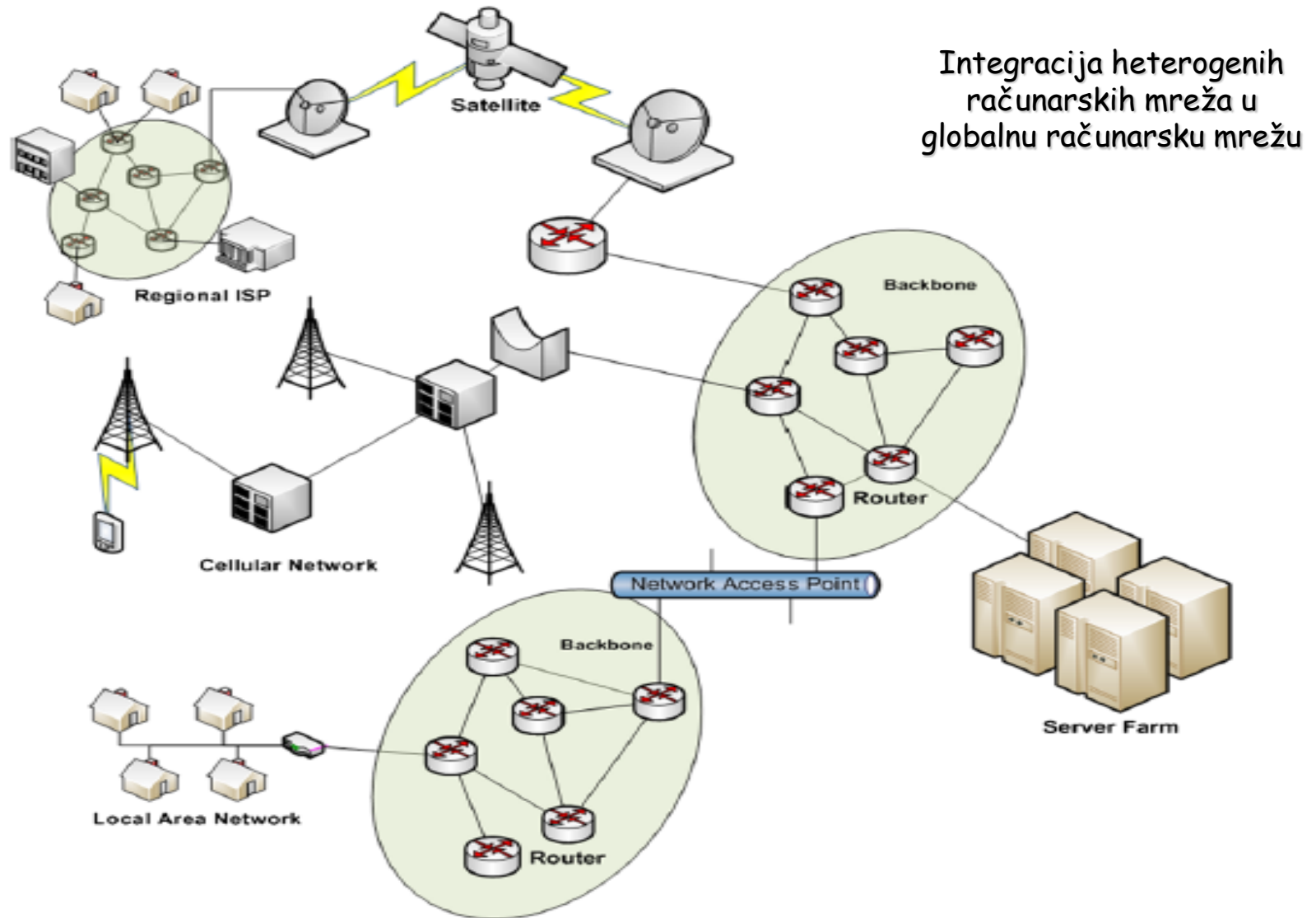

Zaglavlje paketa

- ❑ Paketi se sastoje od niza bitova koji su grupisani u **POLJA** koja formiraju **ZAGLAVLJA** (version, Source IP Address, Destination IP address, Flags, ...), odnosno, druga opciona polja.
- ❑ **Nisu** sva polja obavezna i njihova sadržina zavisi od primenjenog komunikacionog protokola.
- ❑ Hostovi i mrežni čvorovi analiziraju **ZAGLAVLJA** kako bi se odredilo njihovo značenje.

0	4	8	16	19	31
Version	IHL	Type of Service	Total Length		
Identification			Flags	Fragment Offset	
Time To Live		Protocol	Header Checksum		
Source IP Address					
Destination IP Address					
Options					Padding

Širi pogled na strukturu Interneta

Problemi u arhitekturi Interneta

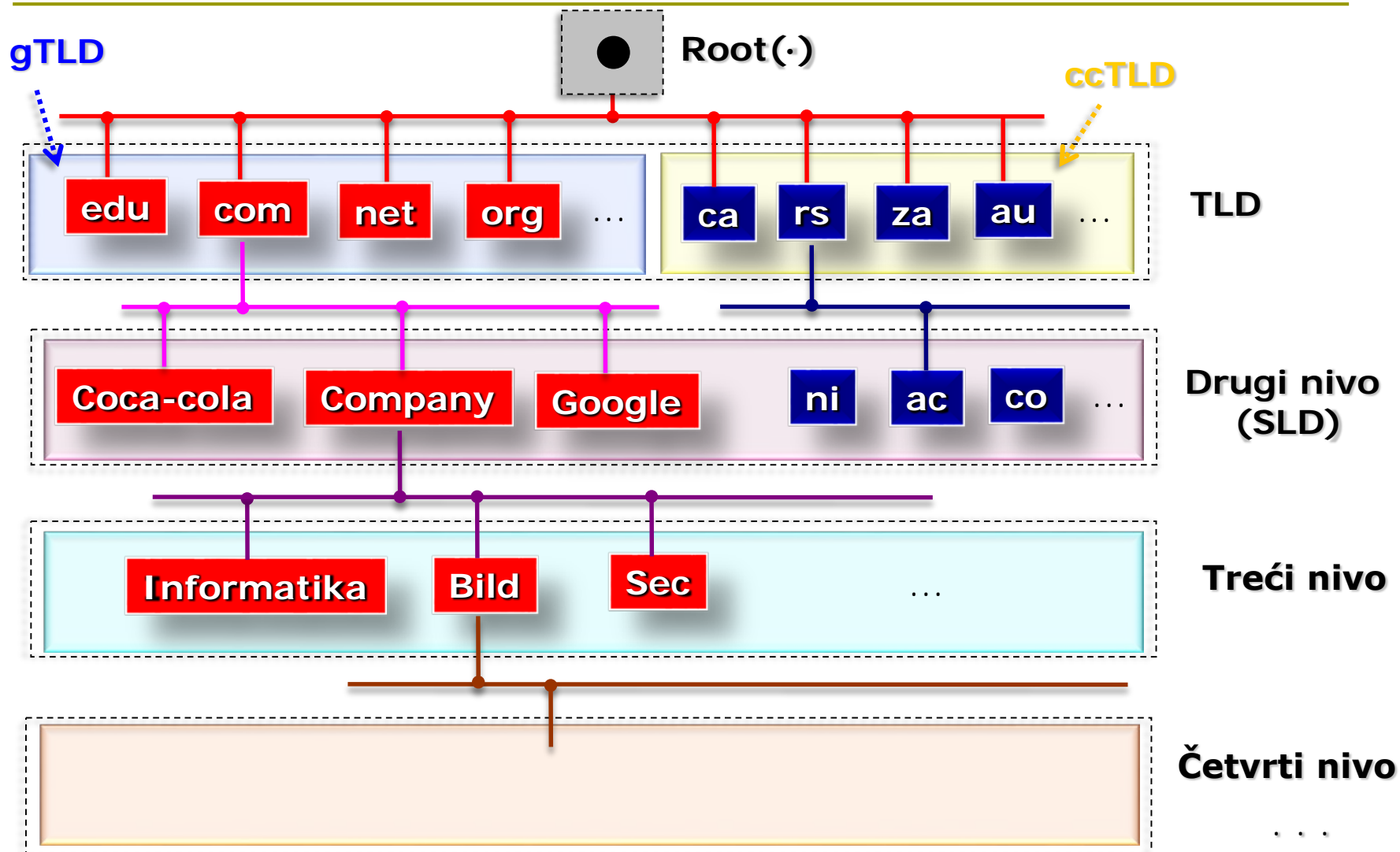
- ❑ **SKALABILNOST INTERNETA** je možda najznačajniji problem koji dizajneri globalne mreže treba da reše.
- ❑ Izuzetno velika **DINAMIKA** promene **BROJA** i **TIPA** aktivnih računara na Internetu predstavlja značajni problem za **očuvanje funkcionalnosti** Interneta.
- ❑ Osnovni zadatak dizajnera Interneta je bio da obezbede **TEHNOLOGIJU** koja će **BITI OTPORNA** na stalne, brze i enormne **PROMENE U ARHITEKTURI** globalne mreže.
- ❑ Kako obezbediti dovoljno **ADRESNOG PROSTORA** za povezivanje svih mrežnih uređaja za duži niz godina?
- ❑ Kako rešiti problem da **SVAKOM RAČUNARU** u **SVAKOM TRENUTKU** obezbediti servise koje pruža Internet?
- ❑ Da bi se efikasno upravljalo radom u dinamičkom okruženju Interneta neophodno je uvesti **HIJERARHIJU** u mrežnoj arhitekturi Interneta.

Hijerarhija arhitekture Interneta (1)

- ❑ Startna tačka ili koren Internet hijerarhije se naziva **ROOT** i značava je sa tačkom (•).
- ❑ **PRVI NIVO** u hijerarhiji Interneta se naziva **TLD** (engl. **T**op **L**evel **D**omain) koji može biti:
  - **ORGANIZACIONI** ili **GENERIČKI** sa oznakom **gTLD** i
  - **GEOGRAFSKI** sa oznakom **ccTLD** (**C**ountry **C**ode **T**op **L**evel **D**omains).
- ❑ **DRUGI NIVO** u hijerarhiji Interneta se ožnačava sa **SLD** (engl. **S**econd **L**evel **D**omain),
- ❑ **TREĆI NIVO** domena,
- ❑ **ČETVRTI NIVO** domena,
- ❑ ...

Hijerarhija arhitekture Interneta (2)

TLD/ccTLD

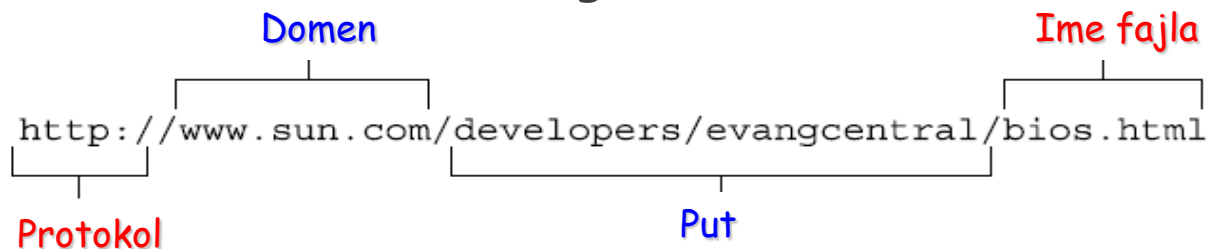

- ❑ Treba primetiti da se na kraju svakog **URL**-a (engl. **U**niform **R**esource **L**ocator) ili email adrese nalazi oznaka **top-level domena (TLD)**.
- ❑ Iako je **.com** najpopularnija domen u svetu, on nije jedini.
- ❑ Postoji više od **260 TLD**-a u upotrebi širom sveta, od kojih su većina **Countri Code domeni (ccTLD)** najvišeg nivoa.
- ❑ Domeni **ccTLD** su **dvoslovni kodovi** dodeljeni zemaljama i teritorijama.
- ❑ Od 147 miliona (**138 miliona 2011**) TLD-a koji su registrovani, više od **51 miliona** su ccTLD.
- ❑ Neke **ccTLD** je lako dešifrovati, kao što je recimo **.au** za Australiju.
- ❑ Međutim, mnogi kodovi nisu tako očigledni, kao što je **.lk** za Šri Lanku ili **.za** za Južnu Afriku!

Simboličko adresiranje na Internetu

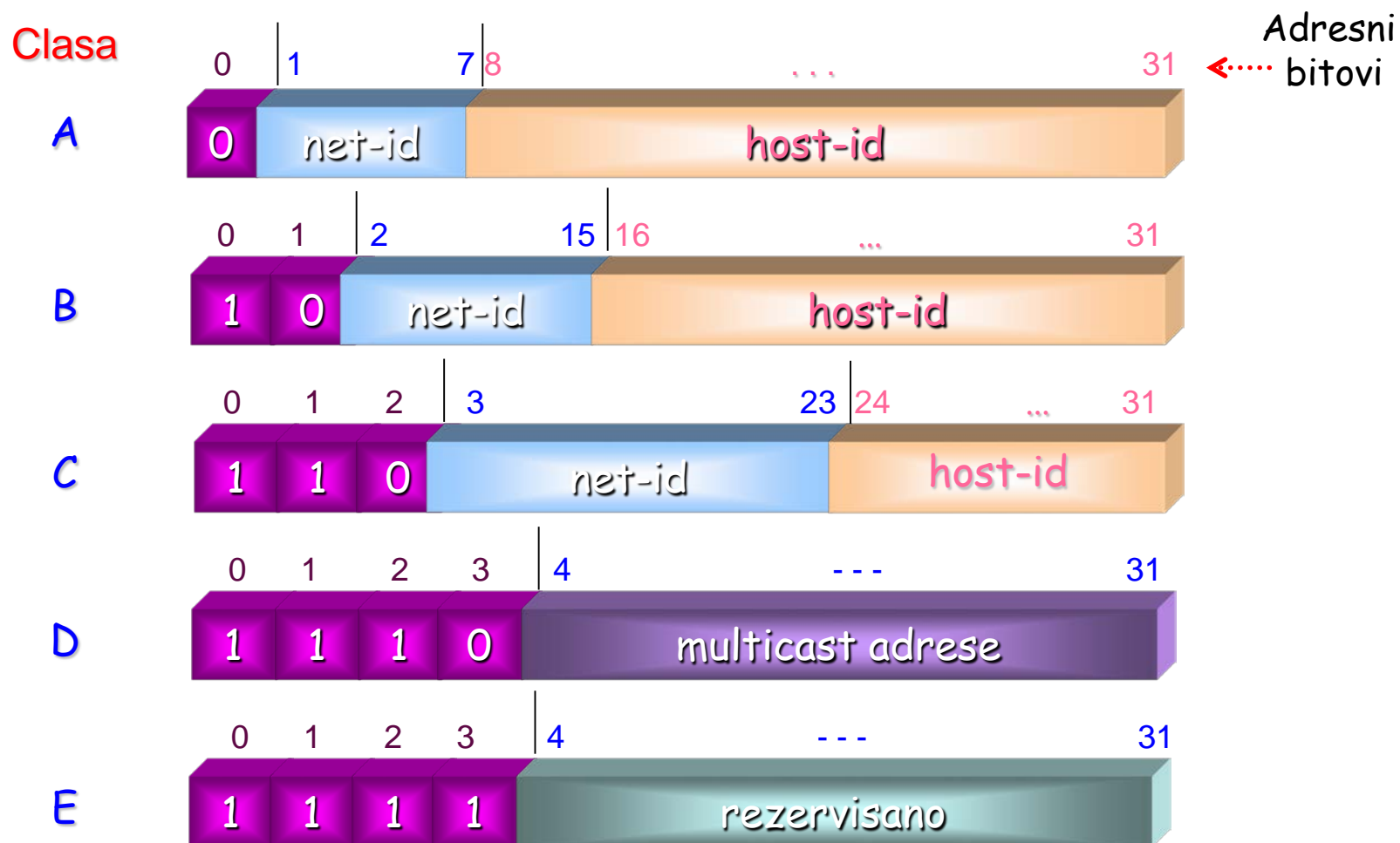
- ❑ Već smo konstatovali da **svaki računar** konektovan na Internet, poseduje jedinstveni identifikator **URI** (**U**niform **R**esource **I**dentificator).
- ❑ Međutim, za praktično nalaženje željenog računara na Internetu treba **prevesti** simboličku adresu u tzv. **IP ADRESU**.
- ❑ Uobičajeno je korišćenje **simboličke adrese** računara koja sadrži ime **domena** i put do traženog dokumenta:

- ❑ Umesto simboličke adrese računara, na Internetu je uobičajena i **decimalna reprezentacija** IP adresa (primer 128.4.70.9).
- ❑ Opseg dozvoljenih IP adresa je od **0.0.0.0** do **255.255.255.255**.
- ❑ Za predstavljanje adrese u zaglavlju paketa koristi se **32 bita**.

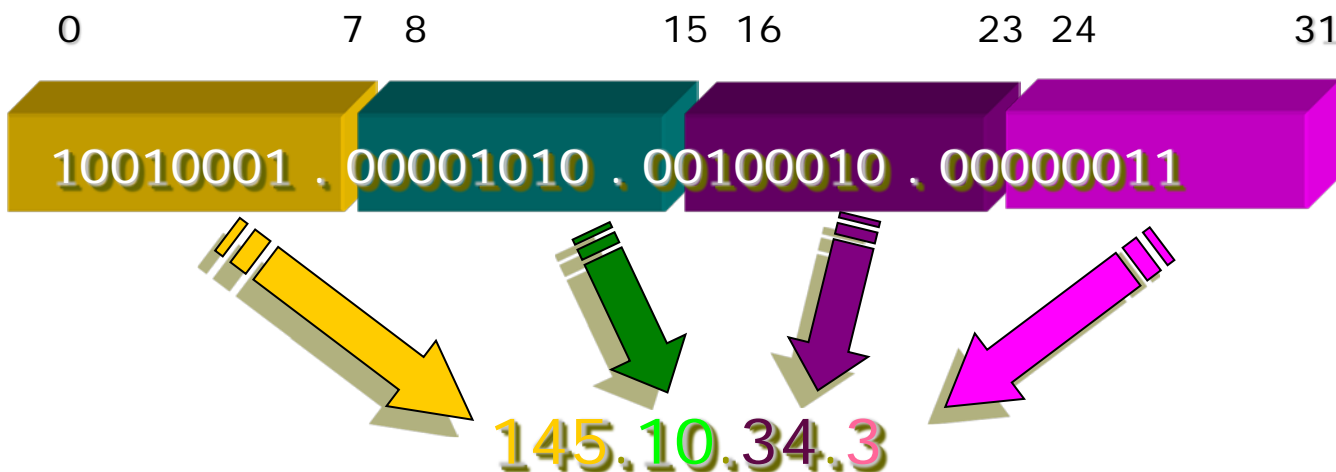
32-bitne IP Adrese

- Definisano je **pet klasa** (A, B, C, D, E) IP adresa:

Decimalna notacija IP adrese

- Decimalna reprezentacija adrese: 145.10.34.3

Ko dodeljuje IP adrese?

- ❑ **ICANN** (engl. **I**nternet **C**orporation for **A**ssigned **N**ames and **N**umbers) je **neprofitna** Internet korporacija koja **nadgleda DODELJENA IMENA I BROJEVE** i niz Internet povezanih zadataka.
- ❑ **ICANN** je odgovoran za **koordinaciju** globalnog sistema **jedinstvenih Internet identifikatora URI**-a (engl. **U**niform **R**esource **I**dentifier) i obezbeđenje **POUZDANOG** i **STABILANOG** rada.
- ❑ **ICANN** koordinira **adresni IP prostor** na Internetu (IPv4 i IPv6) odnosno, globalni **DNS**.
- ❑ **ICANN** upravlja **top-level domenima** (korenim DNS zonama).
- ❑ **ICANN**-ovi primarni ciljevi su:
  - **Očuvanje operativne stabilnosti Interneta,**
  - **Promocija konkurencije** i postizanje široke zastupljenosti globalne Internet zajednice.

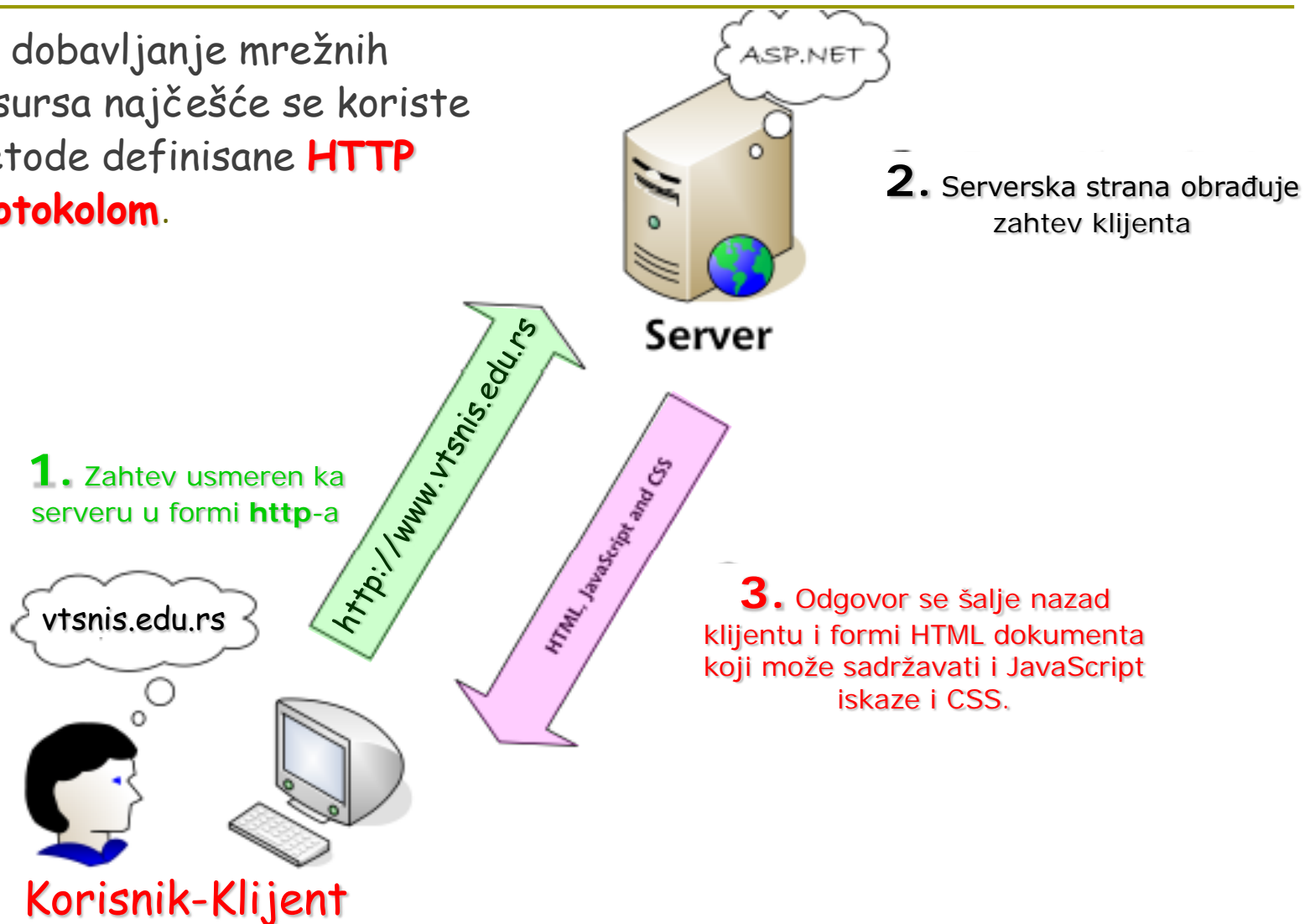
Resursi na Internetu

- ❑ U terminologiji Interneta serveri „hostuju“ **RESURSE** a klijenti „pristupaju“ tim resursima.
- ❑ Sve informacije na mreži koje mogu biti **IMENOVANE** (adresirane) na mreži mogu predstavljati **RESURS**.
- ❑ Da bi se mogao iskoristiti, svaki resurs mora biti **IDENTIFIKOVAN** svojim identifikatorom resursa **URI** (engl. Uniform Resource Indicator).
- ❑ Sa druge strane, svaki resurs može imati pridružen **NAČIN PREDSTAVLJANJA**, tako da dokument može biti:
  - **HTML** dokument koji može sadržavati još i JavaScript i CSS kod (ova tip dokumenta nas najviše interesuje u ovom predmetu),
  - slika može biti **JPEG** binarni podatak koji je često deo Web stranice,
  - podaci o vremenu mogu biti predstavljeni korišćenjem **XML** dokumenta.

Dobavljanje mrežnih resursa

- Za dobavljanje mrežnih resursa najčešće se koriste metode definisane **HTTP protokolom**.

HTTP zahtev

---

http://**www.sun.com**/**developers/evangcentral/bios.html**

Protokol   Domen   Put   Ime fajla

Ili **ekvivalent** putem IP adrese

http://**24.234.31.238**/developers/evangcentral/bios.html

- ❑ Za preslikavanje **simboličke URL adrese** u **IP adresu**, koristi se **DNS protokol** iz **APP** sloja.
- ❑ Za pristup Web resursu koji ima simboličko ime, **DNS je prvi protokol** čije se usluge zahtevaju.
- ❑ **DNS serveri** u **lookup-tabelama** čuvaju podatke značajne za ovaj proces.
- ❑ **DNS serveri** su **hijerarhijski organizovani**.

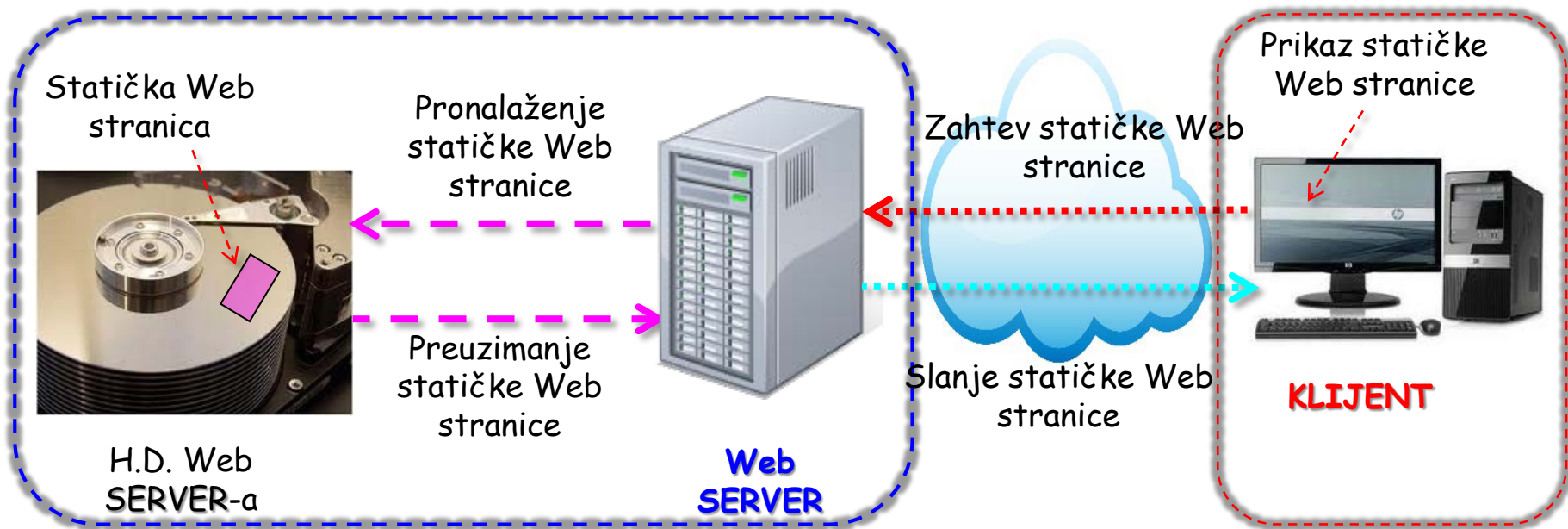
Statičke Web stranice

- ❑ **Odgovori servera** na upite klijenata su u formi **WEB STRANICA**.
- ❑ Web stranice koje se nalaze na Web serveru mogu biti **STATIČKE** i **DINAMIČKE**.
- ❑ U ranim danima **Web** stranice su bile **STATIČKE**, dok su danas sve popularnije **DINAMIČKE** Web stranice.
- ❑ **STATIČKE Web** stranice se dostavljaju klijentu **onako kako se nalaze na serveru**.
- ❑ Dakle, statičke web stranice prikazuju **ISTE INFORMACIJE** za **sve klijente** i **neosetljive su** na **kontekst upita**.
- ❑ Statičke Web stranice su **HTML DOKUMENTI** koji se čuvaju kao datoteke u **sistemu datoteka** i dostupne su od strane Web servera preko HTTP-a.
- ❑ Danas, savremeni Web server može da **pregovara sa klijentom o tipu sadržaja** ili **jeziku dokumenta** koji se šalje.

Dobavljanje statičke Web strane

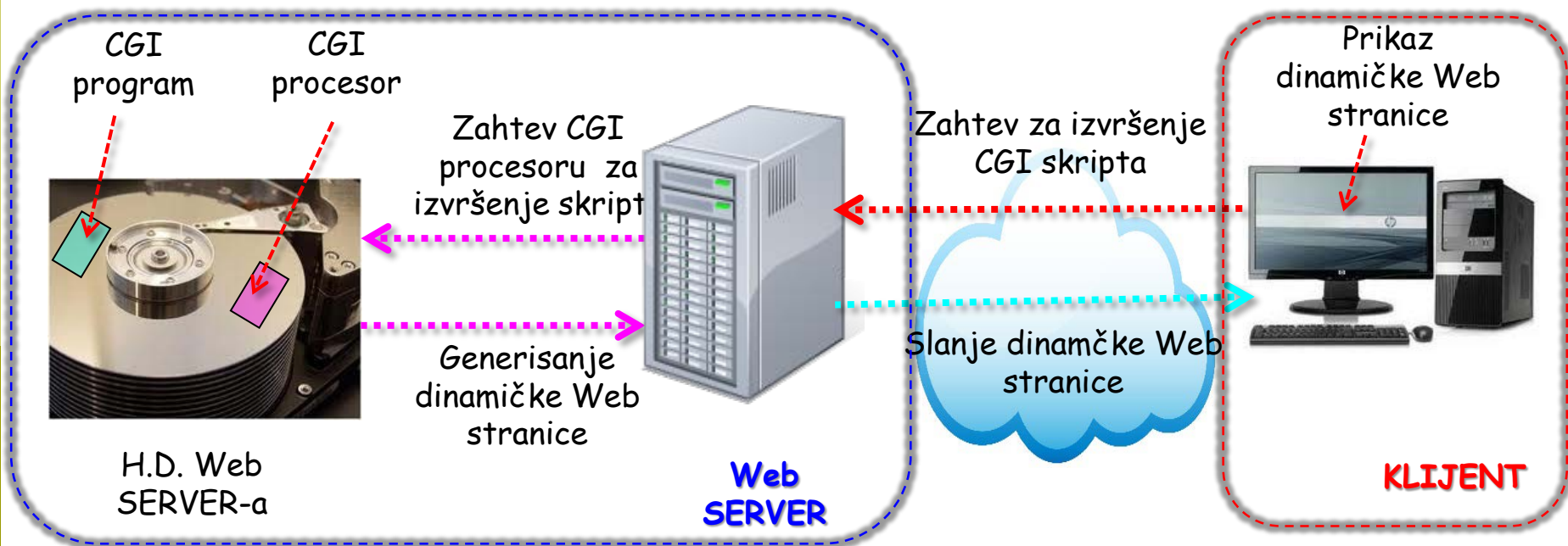

Dinamičke Web stranice

- ❑ **DINAMIČKE WEB STRANICE** se generišu od strane Web aplikacije **u vreme upita**.
- ❑ Dinamičke Web stranice su Web-sajtovi koji su nastali **u vreme pristupa** od strane klijenta ili kao rezultat **interakcije sa klijentom** (korisnikom).
- ❑ Dinamičke Web stranice su fundamentalni deo **Web 2.0 tehnologije**, što olakšava razmenu informacija preko više Web sajtova.
- ❑ **Dinamičke Web stranice: HTML i CGI** su **kompatibilne** tehnologije.

Dobavljanje dinamičke Web strane

Serverski programski model

- ❑ U ranim danima Web programiranja serveri su **morali da pokrenu NOVU, zasebnu instalaciju aplikacije** za svaki primljeni zahtev.
- ❑ **Stotine kopija** jedne iste aplikacije su bile **istovremeno** aktivne!
- ❑ Dobra strana **Web programiranja** serverskog modela je što aplikacije **ne zahtevaju instalaciju!**

Klijentski programski model

- ❑ Klijentske tehnologije **ne zahtevaju** izvršavanje programa na **serverima**.
- ❑ Korisnik preuzima **kompletnu aplikaciju** i prebacuje je u svoj Web čitač gde se ona **izvršava u lokalnu**.
- ❑ Problem **različitog izvršnog klijentskog okruženja** predstavlja potencijalni problem.

